

Archeo-rapport 403

Het archeologisch vooronderzoek aan de Heeldstraat te Genk

Nick Van Liefferinge & Maarten Smeets

Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba

Archeo-rapport 403

Het archeologisch vooronderzoek aan de Heeldstraat te Genk

Nick Van Liefferinge & Maarten Smeets

**Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 403 Het archeologisch vooronderzoek aan de Heeldstraat te Genk
--

Opdrachtgever:	Ruzzi bvba
Projectleiding:	Maarten Smeets
Leidinggevend archeoloog:	Nick Van Liefferinge
Auteurs:	Nick Van Liefferinge Maarten Smeets
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2014/1.825/10

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2017, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Administratieve gegevens

Site	Genk – Heeldstraat
Locatie	Provincie Limburg, Gemeente Genk, Heeldstraat
Lambert 72-coördinaten	Hoekpunt 1: X231106, Y185776 Hoekpunt 2: X231158, Y185818 Hoekpunt 3: X231269, Y185673 Hoekpunt 4: X231185, Y185622
Oppervlakte projectgebied	1,6 ha
Kadastergegevens	Genk, Afdeling 3, Sectie B, perceelsnummers: 661F, 663E2 (partim), 663G2 (partim), 663H2 (partim), 665, 666B, 670A3, 670T2, 670V2, 670W2, 670X2 en 670Y2.
Opdrachtgever	Ruzzi bvba Weg naar Zwartberg 119 3530 Houthalen-Helchteren
Vergunningsnummer	2015/130
Vergunningshouder	Nick Van Liefferinge
Bijzondere voorwaarden	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Genk, Heeldstraat
Termijn veldwerk	15 november 2016
Archeologen	Nick Van Liefferinge Stephanie Cousin

Aard van de bedreiging	Verkaveling
Archeologische verwachting	In de omgeving van het projectgebied werd een neolithische afslag aangetroffen (CAI 52111)
Bodemkundige begeleiding	Ludo Fockedeey (Studiebureau Archeologie)

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Inleiding	p. 3
1.1 Algemeen	p. 3
1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied	p. 3
1.3 Archeologische en historische voorkennis	p. 5
1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p. 8
Hoofdstuk 2 Werkmethode	p. 11
Hoofdstuk 3 Analyse	p. 15
3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw	p. 15
3.2 Het sporen- en vondstenbestand	p. 18
3.2.1 Algemeen	p. 18
3.2.2 Proefsleuf 1	p. 18
3.2.3 Proefsleuf 2	p. 19
3.2.4 Proefsleuf 3	p. 20
3.2.5 Proefsleuven 5,6 en 7	p. 21
3.2.6 Proefsleuf 12	p. 23
3.2.7 Proefsleuf 13	p. 24
Hoofdstuk 4 Synthese	p. 25
4.1 Interpretatie en datering	p. 25
4.2 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 25
Hoofdstuk 5 Besluit	p. 29
Bibliografie	p. 31
Bijlagen (digitaal)	
Bijlage 1: Overzichtsplan	
Bijlage 2: Fotoinventaris	
Bijlage 3: Sporeninventaris	
Bijlage 4: Beschrijving bodemprofielen	

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Algemeen

Wegens de plannen voor een verkaveling heeft Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd (vergunningsnummer 2015/130) op een terrein met een oppervlakte van 1,6 ha gelegen aan de Heeldstraat te Genk. Het veldwerk werd uitgevoerd door archeologen van Studiebureau Archeologie bvba op 15 november 2016.

1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het terrein is gelegen in een landelijke bewoningskern langs de Weg naar As (in het noorden) en de Heeldstraat (in het westen) (fig. 1.1). Het onderzoeksareaal was net voor de aanvang van het veldwerk bebouwd met een woning en deels onderkelderde loods (noordelijk deel) en deels bebost (zuidelijk deel). Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op een braakliggend terrein na het rooien van de bomen en de sloop van het gebouw. Geo-archeologisch gezien is het projectgebied gesitueerd in de Kempen (fig. 1.3).

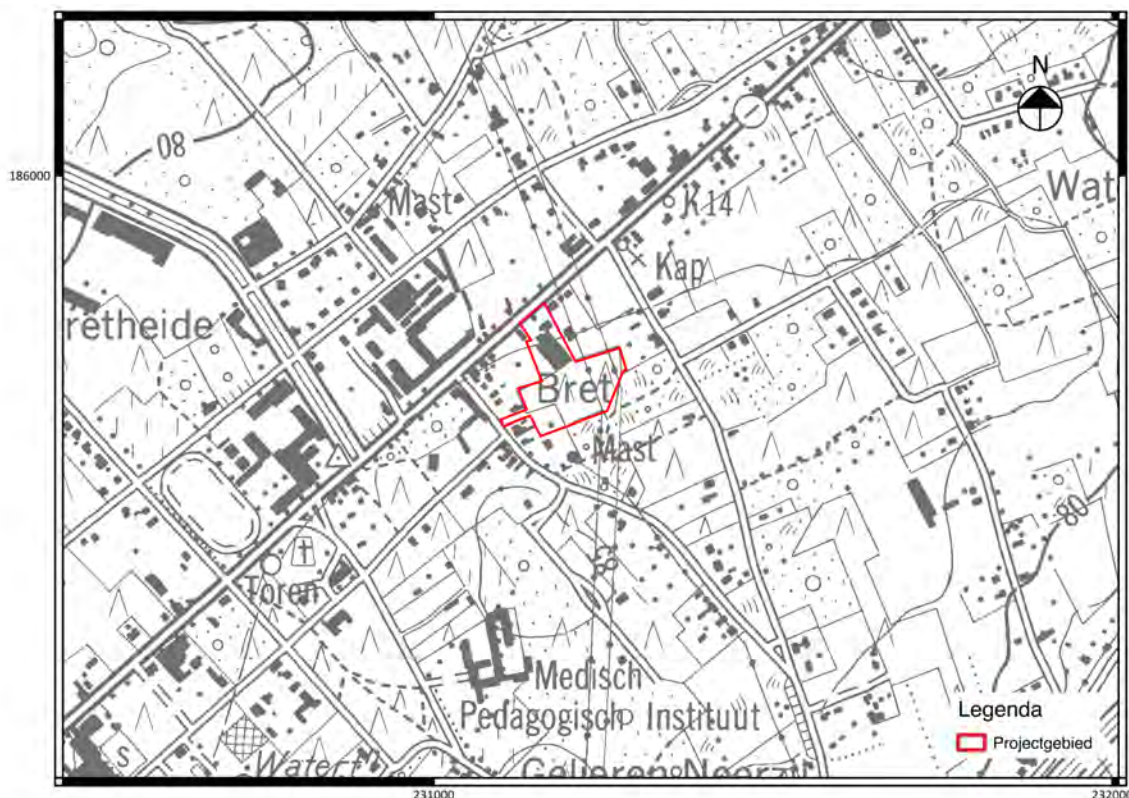
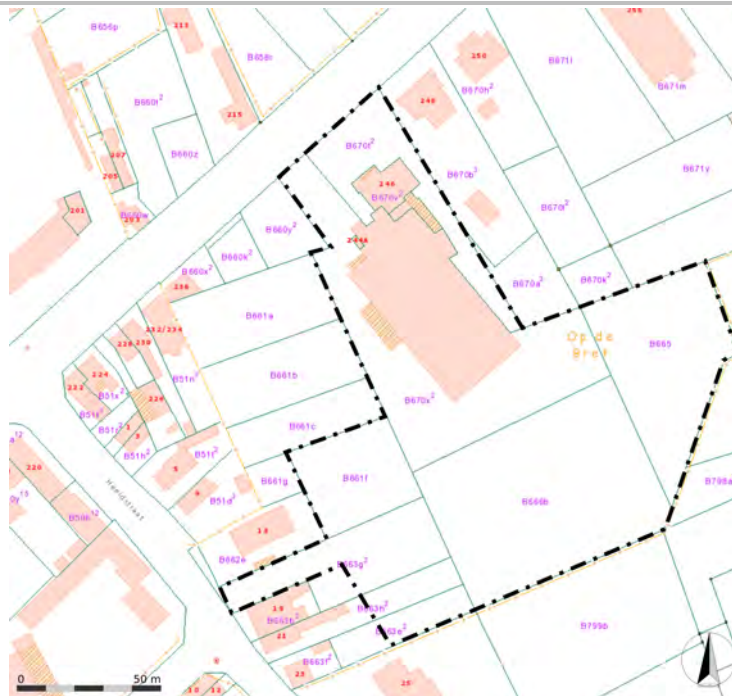

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

Archeoregio's

- (Zand)leemstreek
- Duinen
- Kempen
- Maaskant
- Polders
- Zandstreek

¹ <https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

1.3 Archeologische en historische voorkennis

Voor wat betreft de ruime omgeving van het projectgebied zijn weinig relevante archeologische waarnemingen opgenomen in de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (fig. 1.4). Zo werd op ca. 150 m ten oosten van het projectgebied rond het jaar 1900 een afslag uit het neolithicum gevonden door M. De Puydt (CAI-52111). Dergelijke oude vondstmeldingen van lithisch materiaal dienen echter met de nodige kritische zin te worden behandeld, aangezien er in de regio grindrijke sedimentpakketten dagzomen die talrijke, natuurlijke pseudo-artefacten kunnen opleveren voor het ongeoefende oog.

Op basis van de Ferrariskaart (ca. 1775) (fig. 1.5) kan worden aangetoond dat het terrein in de 18de eeuw gesitueerd was in een gebied met woeste gronden die (nog) niet zijn ontgonnen. Enkel langs het tracé van de huidige Mispelaarstraat - ten oosten van het projectgebied - kwamen percelen akkerland voor. De bewoning in de buurt gedurende deze periode beperkte zich tot het gehucht *Waterscheyde*. Op de kaart van de Atlas der Buurtwegen (1841) zijn al meer wegtracés aangeduid, waaronder de huidige Heeldstraat die de westelijke grens van het projectgebied vormt. Op de Vandermaelenkaart (1846-1854) is een gelijkaardige landschappelijk beeld zichtbaar.

Fig. 1.4: Uittreksel van de CAI met situering van het projectgebied².

² www.cai.erfgoed.be

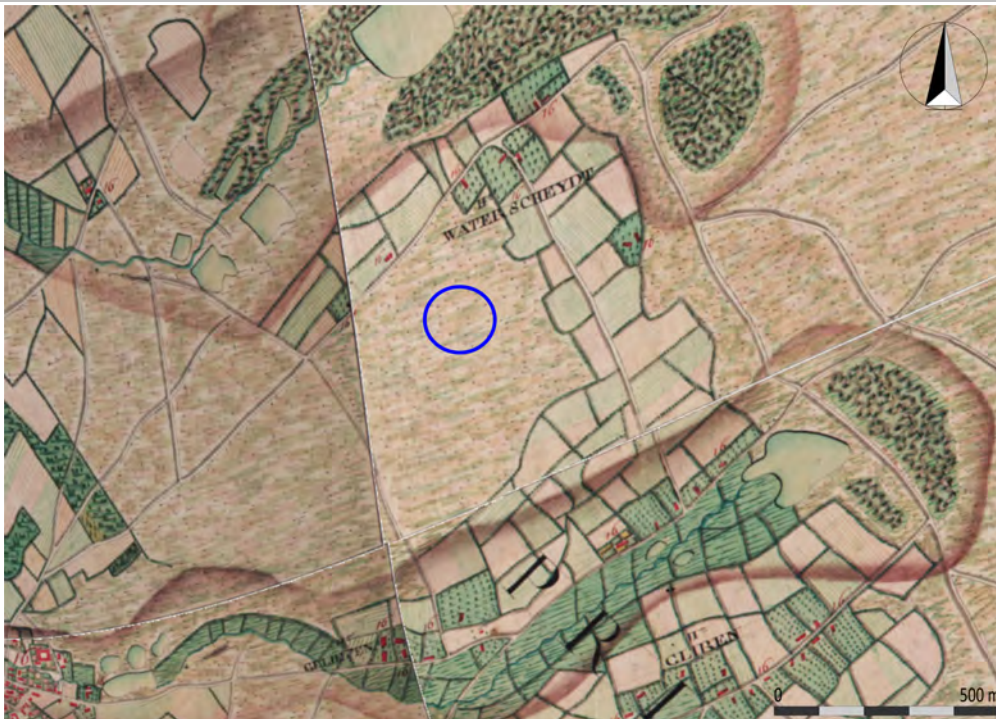

Fig. 1.5: Ferrariskaart (ca. 1775) met situering van het projectgebied (blauw omcirkeld)³.

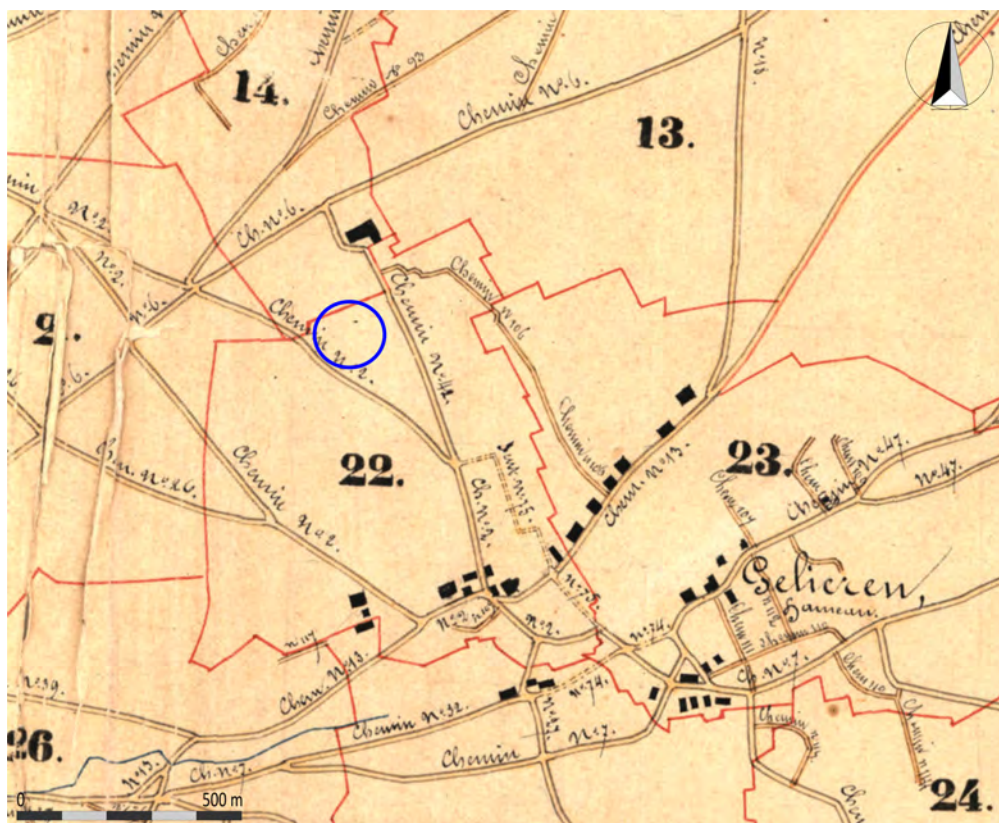

Fig. 1.6: Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen (1841) met situering van het projectgebied (blauw omcirkeld)⁴.

³ www.geopunt.be

Fig. 1.7: Uittreksel uit de Vandermaelenkaart (1846-1854) met situering van het projectgebied (blauw omcirkeld)⁵.

⁴ www.geopunt.be

⁵ www.geopunt.be

1.4 Onderzoeksoopdracht en vraagstellingen

Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed wordt opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden worden gezocht om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorzien natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen). Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen worden beantwoord:

- Welke zijn de waargenomen horizonten?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont worden verklaard?
- Zijn er tekenen van erosie?
- Is er sprake van één of meerdere begraven bodems, o.a. de Usselobodem?
- Zijn er losse vondsten (aardewerk, lithische artefacten,...) aanwezig? Zo ja, zijn dit geïsoleerde vondsten of is er sprake van vondstconcentraties? Kunnen deze concentraties wijzen op de aanwezigheid van een prehistorische site?
- Hoe is de bewaringstoestand van deze prehistorische site(s)?
- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van de eventuele occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings,...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;
 - o Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
 - o Wat is de omvang?
 - o Komen er oversnijdingen voor?
 - o Wat is het (geschatte) aantal individuen?
- Kunnen de sporen worden gelinkt aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie,...)?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie worden afgebakend?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
 - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welk type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Hoofdstuk 2 Werkmethode

Tijdens het veldwerk werd de methode van 4 meter brede proefsleuven gebruikt. De sleuven werden - op vraag van de initiatiefnemer van de verkavelingswerken - voornamelijk aangelegd buiten de toekomstige bouwputten van de woningen om latere stabiliteitsproblemen tot een minimum te beperken. Dit was archeologisch gezien een werkbare optie aangezien ook bij deze afwijkende methode een representatieve spreiding van de sleuven kon worden gegarandeerd. Tijdens de sloop van de gebouwen in de noordelijke helft van het projectgebied werd vastgesteld dat de kelderverdiepingen het bodemarchief tot op een diepte van ca. 3 m beneden het maaiveld hebben vernietigd. Verder archeologisch onderzoek ter hoogte van de kelders was dus niet meer aan de orde (fig. 2.1). De bodemopbouw in de putwanden bleek wel relatief goed bewaard te zijn, dus werd gekozen voor de aanleg van drie proefsleuven rondom de putten van de uitgegraven kelders.

De zuidelijke helft van het terrein bestond voorafgaand aan de archeologische prospectie uit bos. De bomen werden - in opdracht van de initiatiefnemer en conform de bijzondere voorwaarden bij de prospectievergunning - gerooid tot op maaiveldniveau, dus zonder deze te ontstronken. De achtergebleven boomstronken hadden vaak een grote omvang met een intense beworteling hetgeen een vlotte aanleg van een aantal sleuven belemmerde (fig. 2.2)⁶.

Door bovengenoemde omstandigheden kon er geen strak sleuvengrid in een geschrinkt patroon worden aangelegd. In totaal werd slechts 9,5 % van het terrein geprospecteerd, maar met een representatieve spreiding van de proefsleuven (fig. 2.3).

Fig. 2.1: Uitgravingsput van de kelder in de noordelijke helft van het projectgebied.

⁶ Het duurt enige tijd na het rooien van een bos vooraleer omvangrijke boomstronken en hun ondergrondse wortelgestellen door het rottingsproces gemakkelijker kunnen worden verwijderd met de graafmachine en waardoor de schade aan het omringende bodemarchief tot een minimum beperkt blijft.

Fig. 2.2: Hardnekkige boomstronken in het tracé van de proefsleuf.

Fig. 2.3: Het sleuvenplan.

De aangetroffen bodemsporen werden opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven⁷. Een selectie van de sporen werd gecoupeerd om de diepte, aard en bewaringstoestand te achterhalen. Er werden geen mobiele artefacten aangetroffen. De contouren van de proefsleuven, de locatie van de profielputten, de sporen en de maaiveldhoogtes werden ingemeten met behulp van een GPS-toestel.

Dit tekstgedeelte van het prospectiearchief poogt een algemene interpretatie te verschaffen met betrekking tot het volledige sporen- en vondstenbestand. Dit laatste wordt in de vorm van inventarissen als bijlagen (digitaal) beschikbaar gesteld. Een selectie van diagnostische (dateerbare) mobiele vondsten worden besproken en/of afgebeeld in relatie tot de context waarin deze werden aangetroffen. Contextloze (losse) vondsten worden in regel niet besproken of afgebeeld, tenzij deze relevante informatiewaarde opleveren in functie van de algemene interpretatie van de vindplaats.

⁷ Voor de beschrijving van de individuele sporen wordt verwezen naar de sporeninventaris (bijlage 3).

Hoofdstuk 3 Analyse

3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw

Volgens de gegevens van de bodemkaart wordt het projectgebied ingenomen door droge zandbodems met weinig duidelijke humus en/of ijzer B-horizont en grindafzettingen op geringe diepte onder het maaiveld (Zbft-gronden). In de westelijke en noordelijke delen van het projectgebied zijn de gronden niet gekarteerd door de aanwezigheid van bebouwing (OB-gronden).

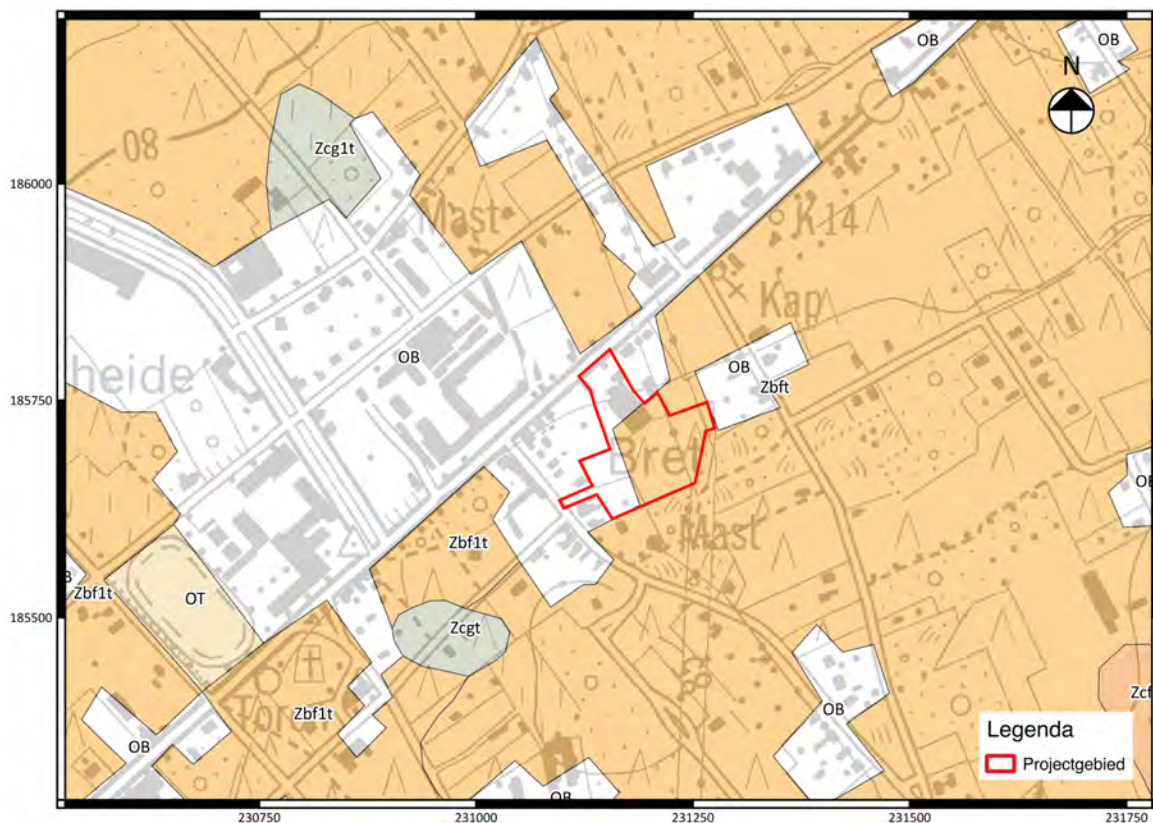

Fig. 3.1: Uitsnede van de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

Op basis van de resultaten van de terreinwaarnemingen (registratie van twee bodemprofielen) blijkt dat de gegevens van de bodemkaart dienen te worden bijgesteld. Binnen het areaal van het projectgebied zijn twee verschillende pedogenetische zones aanwezig, nl. zandgronden met een goed ontwikkelde podzolbodem onder een A(p)-horizont en zandgronden met een diffuse B-horizont onder een duidelijke Ap-horizont (fig. 3.2). De bodemprofielen werden beschreven door de aardkundige (PR1) (fig. 3.3) en de veldarcheoloog (PR2) (fig. 3.4).

Fig. 3.2: Weergave van de pedogenetische zones met situering van de bodemprofielen.

Bodemprofiel 1 (fig. 3.3) werd aangelegd in de zone met een goed ontwikkelde podzolbodem. Onder een horizont met deels vergane plantaardige macroresten (humus) (1) bevindt zich op een diepte vanaf ca. 20 cm een donkergrijze A(p)-horizont (2). Aan de basis komt een discontinue A(h)-horizont met een donkergrijze tot zwarte kleur voor (3). Tussen 33 cm en 38 cm beneden het maaiveld situeert zich een lichtgrijze E-horizont die is geassocieerd met een grote hoeveelheid grind (4). De onderliggende B-horizont bestaat uit een compacte B1h-horizont met een zwarte kleur (5) en een B2h-horizont met een donkerbruine kleur (6). Deze horizonten bevatten ook vrij veel grind. Op de overgang naar de C-horizont is nog sprake van een Bir-horizont met een geelachtig bruine kleur (7). Op deze diepte is geen sprake meer van grind. De C-horizont bestaat uit hard lemig zand met een geelachtig bruine kleur (8). Er is sprake van met kleiig materiaal opgevulde krimpseuren.

Mogelijk is sprake van twee verschillende afzettingen, waarbij de lemige C-horizont kan worden geïnterpreteerd als een Bt-horizont (klei aanrijkingshorizont) behorende bij een oudere bodemvorming. De krimpseuren wijzen in ieder geval dat de sedimenten aan een koud klimaat (glaciaal) onderhevig zijn geweest.

Fig. 3.3: Zicht op bodemprofiel 1.

Bodemprofiel 2 (fig. 3.4) werd aangelegd in de zone met een diffuse B-horizont onder de antropogene bovengrond. De eerste horizont betreft een homogene, donkergrijze ploeglaag (Ap-horizont) met een dikte van ca. 40 cm (1). Onmiddellijk onder de Ap-horizont is een roestbruine B-horizont in grindrijk, zwak lemig zand aanwezig (2a). De kleurtextuur ervan wordt geleidelijk diffuser in de diepte (2b). Vanaf ca. 95 cm beneden het maaiveld is sprake van een witgele C-horizont zonder grindbijmenging (3).

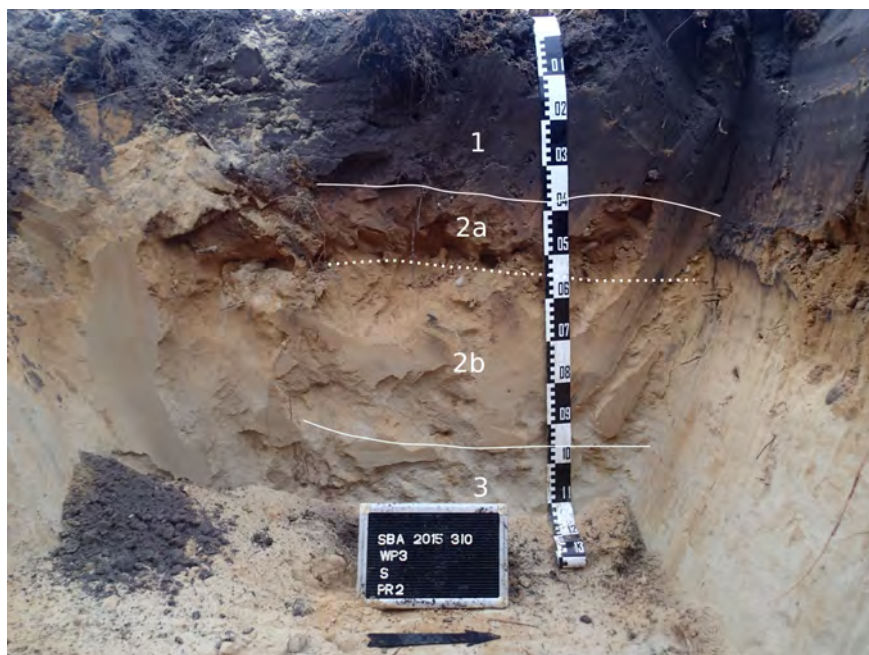

Fig. 3.4: Zicht op bodemprofiel 2.

3.2 Het sporen- en vondstenbestand

3.2.1 Algemeen

Er werden in totaal 10 bodemsporen geregistreerd. Het gaat in alle gevallen om antropogene sporen die tot twee verschillende types behoren, nl. greppels (n= 3) en kuilen (n= 7). Slechts twee sporen kunnen ruim worden gedateerd in de postmiddeleeuwse periode, maar de rest van het sporenbestand kon niet nader worden gefaseerd wegens afwezigheid van geassocieerd vondstmateriaal en dateerbare sporenconfiguraties (structuren). De scherpe aflijningen van de meeste sporen doen echter wel een recente oorsprong vermoeden. Structurele bodemverstoringen werden ingemeten, maar niet verder geregistreerd. Hierna volgt een bespreking van de individuele sporen en het vondstmateriaal per werkput (proefsleuf).

3.2.2 Proefsleuf 1

In de stortgrond van proefsleuf 1 werden drie grote fragmenten aardewerk uit de periode 1850-1950 aangetroffen. Wellicht zijn dit relictten van een vergraven afvalkultje in de bovengrond. Het gaat om twee archeologisch volledige recipiënten (drinkservies) in industrieel wit aardewerk, beiden met een fabrieksmerk van *Boch Frères La Louvière*, en een wandfragment van een pot in Westerwald steengoed (fig. 3.5).

Fig. 3.5: Aardewerkfragmenten uit de periode 1850-1950.

3.2.3 Proefsleuf 2

Ter hoogte van proefsleuf 2 werd een greppelvormig spoor (S1) waargenomen en geregistreerd. De vulling van het zuidelijk einde van het spoor vertoont een groengrijze kleur. Een stukje rubber uit deze vulling doet vermoeden dat het gaat om een recent bodemspoor.

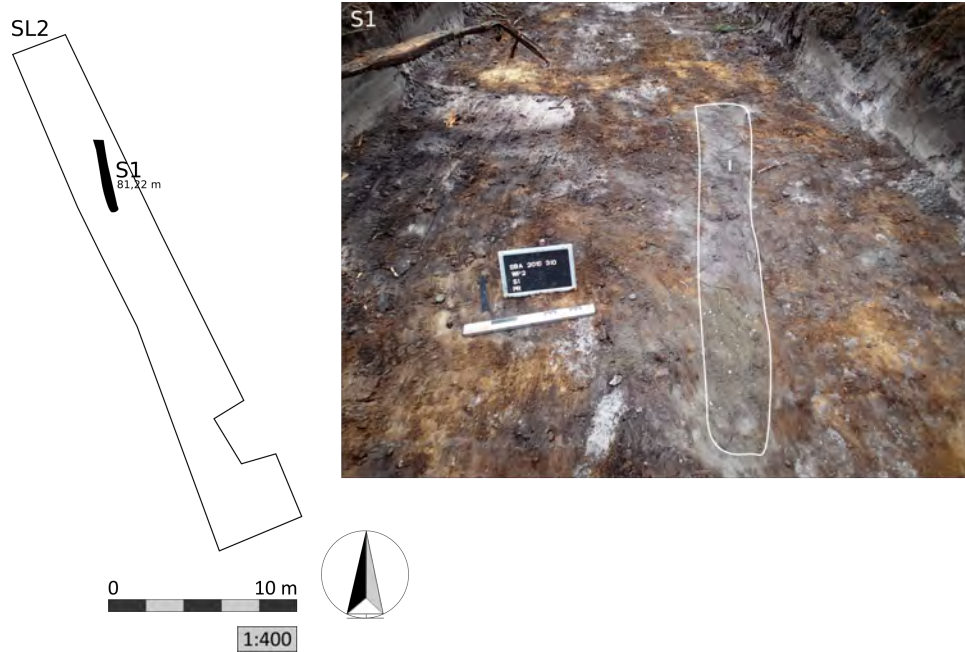

Fig. 3.5: Greppelvormig spoor (S1).

3.2.4 Proefsleuf 3

De hoogste sporendensiteit werd waargenomen ter hoogte van proefsleuf 3. Het gaat om drie kuilen (S2, S3 en S4) waarvan de bruinigrijze vulling zich duidelijk aftekende in de bleke B-horizont (fig. 3.6). Twee sporen (S3 en S4) werden gecoupeerd. De spoorprofielen tonen ondiepe uitgravingen tot max. 12 cm beneden het aanlegvlak. De vulling van kuil S4 is geassocieerd met brokken verbrande leem, vele stukjes houtskool, baksteenfragmenten en enkele gecorrodeerde ijzeren nagels (fig. 3.7). Op basis van dit vondstmateriaal wordt de kuil ruim gedateerd in de postmiddeleeuwse periode.

Een kleine ronde kuil S3 vertoont een komvormige uitgraving met een bruinigrijze vulling. Mogelijk betreft het een restant van een paalkuil.

Kuil S2 vertoonde een diffuse aflijning in het aanlegvlak. In de grijze vulling konden enkele spikkels houtskool worden opgemerkt, maar geen artefacten. Mogelijk gaat het om een bodemspoor van natuurlijke aard.

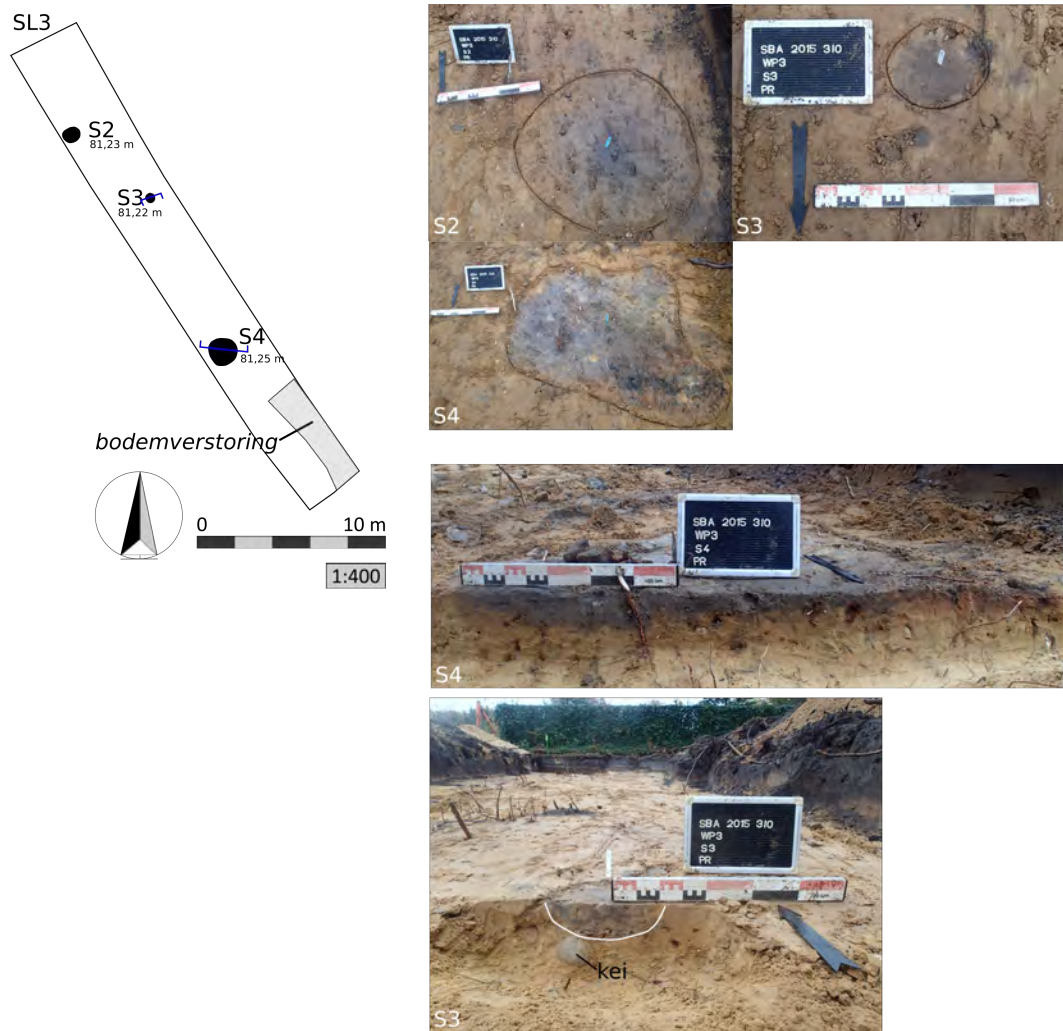

Fig. 3.6: Het sporenbestand ter hoogte van proefsleuf 3.

Fig. 3.7: Baksteenfragment en gecorrodeerde ijzeren nagels uit de vulling van kuil S4.

3.2.5 Proefsleuven 5, 6 en 7

In proefsleuf 5 werd een rechthoekige, scherp afgelijnde kuil (S5) met een donkere bruingrijze vulling aangetroffen (fig. 3.8). Het betreft wellicht een recent paalspoor dat een relict vormt van één van de vele kleine bouwconstructies die werden gesloopt tijdens het rooien van het bos. Voor een andere scherp afgelijnde kuil met donkergrijze vulling (S6) geldt eenzelfde interpretatie als recent paalspoor (fig. 3.8). Ook hier gaat het met hoge graad van zekerheid om een relict van een recent gesloopte bouwconstructies in het bosareaal. Spoor 7 is wat omvangrijker en vertoont een scherpe aflijning in het grondvlak. De intens doorwortelde vulling van de kuil bestaat uit gevlekt grijs zwak lemig zand. Een recente datering van het spoor ligt ook hier voor de hand.

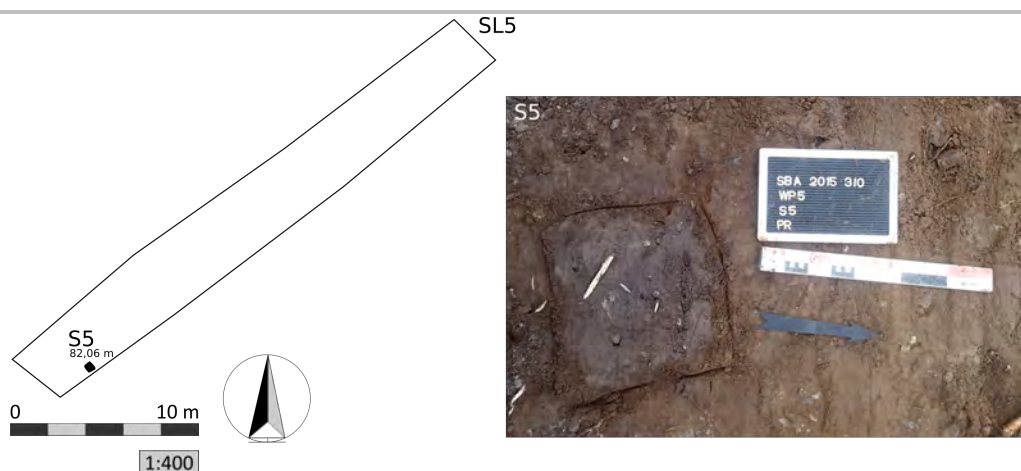

Fig. 3.8: Kuil S5 in proefsleuf 5.

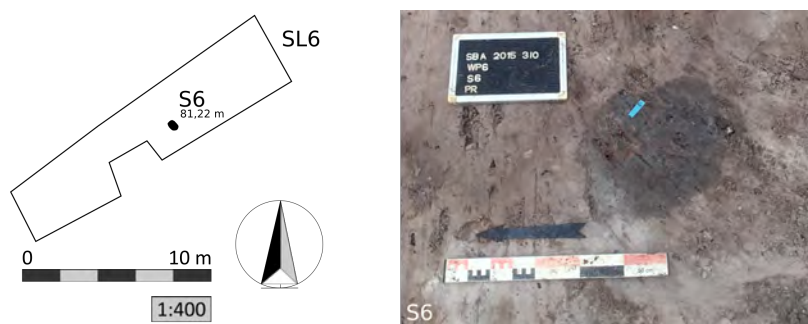

Fig. 3.9: Kuil S6 ter hoogte van proefsleuf 6.

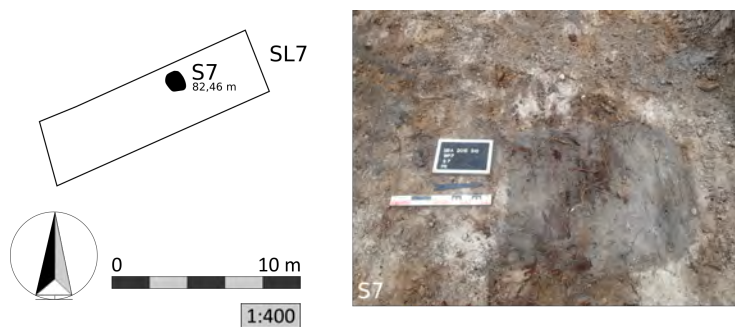

Fig. 3.10: Kuil S7 ter hoogte van proefsleuf 7.

3.2.6 Proefsleuf 12

Proefsleuf 12 werd aangelegd langs de oostelijke rand van het gesloopt gebouw in de noordelijke helft van het projectgebied. Naast twee zones met bodemverstoring werd een NW-ZO georiënteerde greppelstructuur aangetroffen, bestaande uit twee afzonderlijke greppels (S8a en S9) met een parallelle tussenafstand van ca. 3,5 m (fig. 3.11). Beide greppels hebben een breedte van ca. 40 cm. Het spoorprofiel van greppel S8 vertoont een komvormige uitgraving tot een diepte van ca. 17 cm beneden het aanlegvlak van de proefsleuf. De greppelstructuur lijkt geassocieerd te zijn met kleine rechthoekige paalpoortjes (S8b) en het geheel wordt dan ook geïnterpreteerd als een verdwenen perceelsgrens. Ondanks het ontbreken van geassocieerd vondstmateriaal is een laat- of postmiddeleeuwse oorsprong van de structuur plausibel. De scherpe aflijning van de paalkuil wijst in ieder geval in de richting van een relatief recente datering.

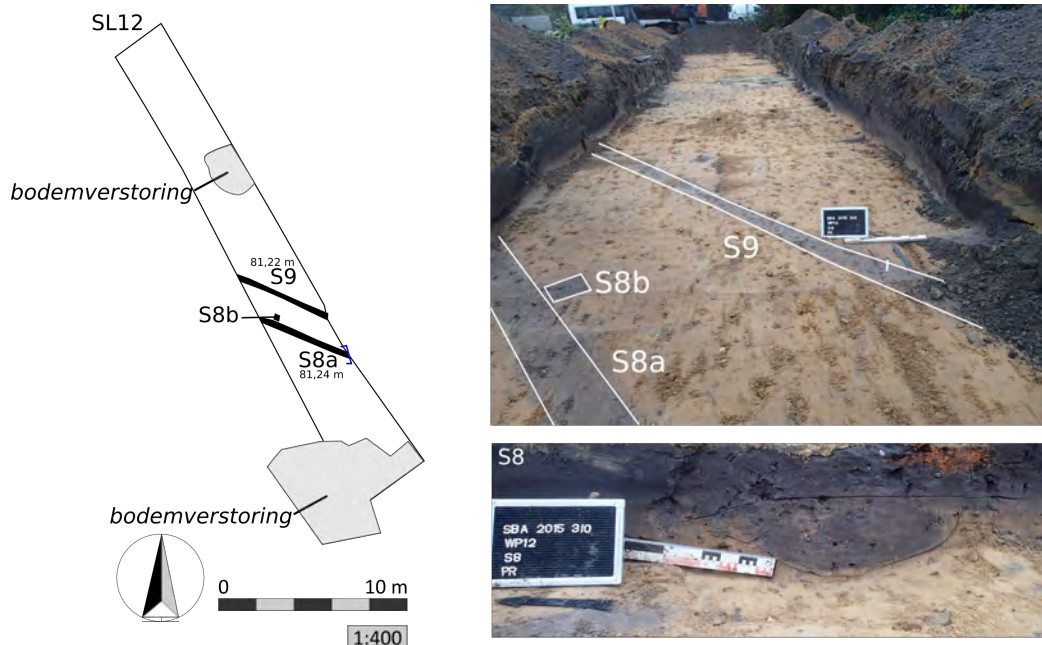

Fig. 3.11: Het sporenbestand ter hoogte van proefsleuf 12.

3.2.7 Proefsleuf 13

Langs de straatkant (Weg naar As) werd in proefsleuf 13 een kleine, ovale kuil of restant van een in oorsprong grotere kuil waargenomen en geregistreerd. De vlekkerige vulling vertoont een bijmenging van brokjes verbrande leem en houtskool. In die zin is het spoor vergelijkbaar met kuil S4 in proefsleuf 3 (zie boven) die op basis van het vondstmateriaal ruim kon worden gedateerd in de postmiddeleeuwse periode. Er werden ook bodemverstoringen opgemerkt die zijn gerelateerd aan nutsleidingen bij het voormalige gebouw.

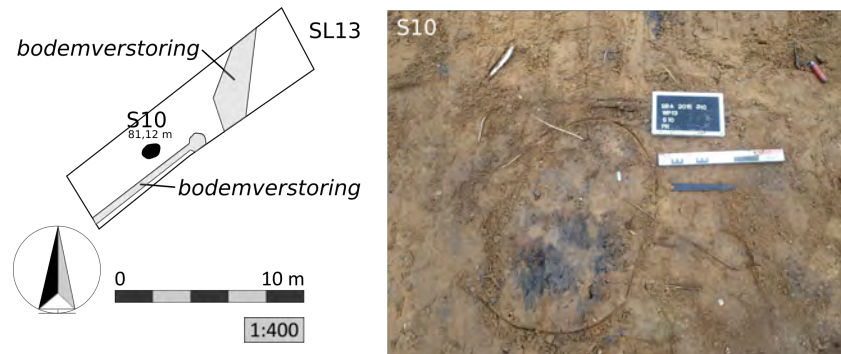

Fig. 3.12: Kuil S10 in proefsleuf 13.

Hoofdstuk 4 Synthese

4.1 Interpretatie en datering

Het projectgebied aan de Heeldstraat leverde een lage sporendensiteit op en zeer beperkt assemblage van artefacten dat ten vroegste dateert uit de postmiddeleeuwse periode. De meest relevante bodemsporen situeren zich ter hoogte van de zone met een diffuse B-horizont onder een relatief dikke antropogene bovengrond in de noordelijke helft van het projectgebied. Deze pedogenetische zone maakte wellicht deel uit van historisch akkerland, terwijl de zuidelijke helft van het terrein (goed bewaarde podzolbodem in de bovengrond) nooit echt ontgonnen is geweest. Hier konden enkele bodemsporen met scherpe aflijningen worden opgemerkt die te interpreteren zijn als relict van recent gesloopte, kleine constructies in het voormalig bosareaal.

Een beperkt aantal oude vondstmeldingen van lithisch materiaal in de ruime omgeving van het projectgebied dienen echter met de nodige kritische zin te worden behandeld, aangezien er in de regio grindrijke sedimentpakketten dagzomen die talrijke, natuurlijke pseudo-artefacten kunnen opleveren voor het ongeoefende oog.

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Welke zijn de waargenomen horizonten?

Er zijn twee pedogenetische zones aanwezig binnen de contouren van het projectgebied. In de noordelijke helft van het terrein rust een relatief dikke antropogene bovengrond op een diffuse B-horizont. De zuidelijke helft van het terrein is wellicht nooit ontgonnen geweest. Hierop wijst de uitstekend bewaarde horizontsequentie (A-, E-, Bh- en Bir-horizonten) van een podzolbodem in de bovengrond. De top laag van de pleistocene afzettingen wordt gekwalificeerd als zeer grindrijk.

In hoeverre is de bodemopbouw intact?

In de noordelijke helft van het projectgebied is de bodemopbouw structureel verstoord door het voormalige onderkelderde magazijngebouw dat inmiddels werd gesloopt. In de rest van het projectgebied komen slechts lokale bodemverstoringen voor die nauwelijks of geen impact hebben gehad op het bodemarchief.

Waarom kan het ontbreken van een horizont worden verklaard?

Zijn er tekenen van erosie?

Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen?

Voorafgaand aan de ontginning van de woeste gronden zal sprake zijn geweest van een uitgestrekt gebied met een podzolbodem in de bovengrond. Door historische landbewerking zullen de horizonten van deze bodem zijn opgenomen in de cultuurlagen (Ap-horizonten), samen met de eventueel hiermee geassocieerde archeologische waarden.

Is er sprake van één of meerdere begraven bodems, o.a. de Usselobodem?

Er zijn geen begraven (paleo)bodems waargenomen.

Zijn er losse vondsten (aardewerk, lithische artefacten,...) aanwezig? Zo ja, zijn dit geïsoleerde vondsten of is er sprake van vondstconcentraties? Kunnen deze concentraties wijzen op de aanwezigheid van een prehistorische site?

Hoe is de bewaringstoestand van deze prehistorische site(s)?

Er werden geen geïsoleerde vondsten of artefactenconcentraties aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van artefactensites uit de prehistorische periode.

Zijn er sporen aanwezig?

Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Er werden in totaal 10 bodemsporen aangetroffen. Op één spoor na gaat het om antropogene uitgravingen van (paal)kuilen en greppels. De scherpe aflijningen en donkere kleur van de spoorvullingen doen een recente datering van het volledige sporenbestand vermoeden. De gecoupeerde sporen vertoonden een ondiepe uitgraving beneden het aanlegvlak. Het weinige vondstmateriaal in associatie met de sporen wordt niet vroeger gedateerd dan de postmiddeleeuwse periode.

Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings,...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?

Er werden geen gebouwplattegronden aangetroffen. Een NW-ZO georiënteerde greppelstructuur - bestaande uit twee greppeltjes met een parallelle tussenafstand van ca. 3,5 m - wordt geïnterpreteerd als een verdwenen perceelsafbakening uit de late middeleeuwen of postmiddeleeuwse periode.

Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van de eventuele occupatie? Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie worden afgebakend?

De lage densiteit aan bodemsporen en de datering ervan in de postmiddeleeuwse periode suggereert een aangesneden *off-site* context van een agrarische samenleving in een beperkt ontgonnen landschap.

Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;

- ***Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?***
- ***Wat is de omvang?***
- ***Komen er oversnijdingen voor?***
- ***Wat is het (geschatte) aantal individuen?***

Niet van toepassing.

Kunnen de sporen worden gelinkt aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?

In de buurt van het projectgebied zijn (nog) geen vindplaatsen met bodemsporen aangetroffen en onderzocht. Een beperkt aantal oude vondstmeldingen van lithisch materiaal in de ruime omgeving van het projectgebied dienen echter met de nodige kritische zin te worden behandeld, aangezien er in de regio grindrijke sedimentpakketten dagzomen die talrijke, natuurlijke pseudo-artefacten kunnen opleveren voor het ongeoefende oog.

Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?

Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie,...)?

De meest relevante bodemsporen situeren zich ter hoogte van de zone met een diffuse B-horizont onder een relatief dikke antropogene bovengrond in de noordelijke helft van het projectgebied. Deze pedogenetische zone maakte wellicht deel uit van historisch akkerland, terwijl de zuidelijke helft van het terrein (goed bewaarde podzolbodem in de bovengrond) nooit echt ontgonnen is geweest. Hier konden enkele bodemsporen met scherpe aflijningen worden opgemerkt die te interpreteren zijn als relict van recent gesloopte, kleine constructies in het voormalig bosareaal.

Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

- ***Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?***
- ***Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?***

Niet van toepassing.

Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welk type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Niet van toepassing.

Hoofdstuk 5 Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Wegens de toekomstige verkavelingswerken worden eventuele archeologische waarden in de ondergrond bedreigd. Daarom werd een archeologische evaluatie van het terrein uitgevoerd door middel van een proefsleuvenonderzoek. Uit de resultaten van het veldwerk bleek dat er zich geen relevante en/of bedreigde archeologische waarden bevinden binnen de grenzen van het projectgebied. Er werden dan ook geen aanbevelingen geformuleerd voor eventueel verder archeologisch onderzoek.

Bij eventuele vrijgave het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- *het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)*
- *en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011*

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bibliografie

Websites:

<https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

www.cai.erfgoed.be

www.geopunt.be

Recente bodemverstoring
Bodemspoor